

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Ketko, M., Joensuu, M. & Nilsson, T. (2019) Uraohjauksesta tukea AMK-opiskelijoiden työllistymiseen. TAMK-konferenssi – TAMK Conference 2019. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja, Erillisjulkaisuja, s. 14 - 21.

URL: <http://julkaisut.tamk.fi/PDF-tiedostot-web/Muut/TAMK-konferenssi-2019.pdf>

2. URAOHJAUKSESTA TUKEA AMK- OPISKELIJOIDEN TYÖLLISTYMISEEN

*Maiju Ketko, päällikkö, Hyvinvointi- ja liikuntapalvelut,
Oppimisen ja hyvinvoinnin tuki, TAMK*

Maija Joensuu, erikoissuunnittelija, Ammattipedagoginen TKI, TAMK

Tiina Nilsson, suunnittelija, Hyvinvointi- ja liikuntapalvelut, TAMK

Uraohjaus ja tuen tarpeet ammattikorkeakoulussa

KORKEAKOULUOPISKELIJOIDEN OPISKELUVALMIUDET, ELÄMÄNHALLINNAN taidot, terveys sekä opiskelu- ja toimintakyky vaikuttavat opintojen etenemiseen, opiskelijoiden valmistumiseen sekä työllistymiseen. Niin opiskelun aikana kuin työelämään siirryttäessä kyky tehdä valintoja ja toimia joustavasti myös epävarman tulevaisuudenkuvan ja muutosten keskellä on entistä tärkeämpää ja osa elinikäisen oppimisen taitoja (Penttinen, Kosonen, Annala & Mäkinen 2017, 11). Onnistuneella, läpi korkeakouluopintojen kulkevalla uraohjauksella voidaan tukea opiskelijoiden kykyä tunnistaa omaa osaamistaan, vahvistaa opiskelu- ja toimintakykyä sekä tukea opintojen sujuvaa etenemistä. Näitä taitoja tarvitaan myös jatkuvasti muuttuvassa työelämässä (Kaupila, Koskelo, Pasanen 2017, 61). Uraohjauspalvelujen tulee kattaa kaikkien AMK-opiskelijoiden tuen tarpeet sekä olla saatavilla opiskelupolun kaikissa vaiheissa. Kuurilan (2014, 125) mukaan ohjauksessa on keskeistä sen oikea-aikaisuus: ohjausta tulisi olla saatavilla silloin, kun opiskelijat sitä tarvitsevat. Uraohjauksen kehittäminen kokonaisuutena edistää opiskelijoiden tasa-arvoisia ja yhdenvertaisia lähtökohtia työelämään siirryttäessä.

Aikaisemmissa tutkimuksissa (mm. Kunttu, Pesonen & Saari 2016, Villa 2016) on havaittu, että korkeakouluopiskelijoilla on

yhä enemmän opiskelukykyyn ja hyvinvointiin liittyviä tuen tarpeita opintojen aikana. Tuen tarvetta opinnoissa voivat aiheuttaa muun muassa erilaiset elämäntilanteen pulmat, fyysiset vammat ja rajoitteet, mielenterveyden ongelmat sekä oppimisvaikeudet. Opiskelijoiden ajankäytön ja elämänhallinta on yksi merkittävä haaste korkeakouluopiskelijoiden opiskelukyvyyn osalta. Hieman useampi kuin joka toinen korkeakouluopiskelija murehtii usein opiskeluun liittyviä asioita. Opintojen etenemistä suhteessa opiskelijan tavoitteisiin hidastaa työssäkäynnin lisäksi opintojen ja ohjauksen järjestämisen kysymykset, opiskelijan heikko motivaatio sekä muut henkilökohtaiset syyt. (Penttilä 2016, 32, 39.) Opintojen sujuva eteneminen on niin opiskelijan kuin korkeakoulun etu.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision 2030 tavoitteissa on muun muassa korkeakoulutettujen osuuden kasvattaminen Suomessa, opintojen nopeuttaminen ja yksilölliset tarpeet huomioon ottava koulutustarjonta. Vision pohjalta esitetty, vuonna 2021 käyttöön otettava ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli painottaa erityisesti suoritettujen tutkintojen osuutta, huomioiden muun muassa tavoiteajassa valmistumisen. Ehdotuksessa myös työllistymisellä ja työllistymisen laadulla olisi aikaisempaa suurempi merkitys. (OKM 2018, 5.) Uraohjaukseen ja työllistymistä tukeviin toimiin panostamisella on siis suuri vaikutus myös ammattikorkeakouluille asetettujen tavoitteiden toteutumisessa.

Kartoitus- ja kehittämistyö TAMKissa

TAMK-tasoisesti merkittävimmät opiskelupalautteen mittarit ovat AVOP (Ammattikorkeakoulujen valmistumisvaiheen opiskelijapalvelukysely) sekä vuosipalaute. Molemmissa palautteissa urasuunnittelu sai vuonna 2018 heikot arviot. Opiskelijapalaut-

teen perusteella TAMKissa tulee yhä suunnitelmallisemmin kehittää uraohjauspalveluita sekä työllistymistä edistävää ohjausta ja neuvontaa.

TAMKin uraohjauspalveluja kehitetään myös hankkeissa. Yksittäinen hanke on Euroopan sosiaalirahaston rahoittama TUURA – Tukea urapolulle -hanke (2018–2020). Hankkeen tavoitteena on kehittää tukea tarvitsevien AMK-opiskelijoiden uraohjauspalveluja ammattikorkeakouluissa. Tukea tarvitsevia opiskelijoita ovat muun muassa opiskelijat, joilla on elämäntilanteeseen liittyviä pulmia, mielenterveyden ja päihteiden käytön ongelmista kärsivät opiskelijat sekä oppimisvaikeuksiset ja vammaiset opiskelijat. Hankkeen aikana muodostetaan kokonaiskuvaa tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjauspalveluista sekä mahdollisista palvelukatveista ja levitetään tätä tietoa korkeakouluille ja työelämän toimijoille.

Syksyn 2018 aikana TUURA-hankkeessa on kartoitettu uraohjauspalvelujen nykytilaa sekä mahdollisia palvelukatveja opiskelijoiden, ammattikorkeakoulujen opetus- ja ohjaushenkilöstön, nivelvaiheen ohjaajien sekä työelämän ja kolmannen sektorin toimijoiden näkökulmasta. Kartoitustyötä on tehty hankkeen osatoteuttaja-ammattikorkeakouluissa (TAMK, HAMK, SeAMK, Humak). TAMKissa kartoitusta on tehty opiskelijoiden osalta hankkeen pilottialoilla liiketalouden, musiikin sekä Degree Program in Media and Arts -tutkinto-ohjelmissa. Kyselyihin vastasi joulukuuhun 2018 mennessä yhteensä 90 opiskelijaa. Lisäksi kartoitukseen ovat osallistuneet TAMKin opinto-ohjaajat sekä työhallinnon edustajia Tampereen seudulta.

TAMKissa tukea tarvitsevia opiskelijoita on kaikilla aloilla. TAMKissa on käytössä tukiseteli, jonka avulla erityistä tukea tarvitseva

opiskelija voi saada lisäopetusta ja -ohjausta. Tukisetelin saa noin 100 opiskelijaa vuosittain. Lukuvuonna 2017–2018 tukiseteleitä oli eniten käytössä sosiaali- ja terveysalan (57 opiskelijaa), tekniikan (18) ja liiketalouden (15) opiskelijoilla. Suurin osa oli saanut tukisetelin vaikean tai keskivaikean lukivaikeuden vuoksi. (Ketko 2018.)

Lukivaikeuden lisäksi uraohjauksessa tuen tarpeet tulevat TAMKin opinto-ohjaajien mukaan esiin esimerkiksi alalle soveltumisen/soveltumattomuuden pohdinnoissa: opiskelija voi selviytyä teoriapainotteisista opinnoista, mutta vuorovaikutustilanteet tuottavat vaikeuksia. Pienryhmässä toimittaessa sosiaalisten tilanteiden pelot hankaloittavat opiskelua, kuten myös jännittäminen. Uraohjauksen näkökulmasta haasteena on erityisesti työelämään siirtymisen vaihe: opintojen aikana opiskelijaa on voitu tukea erityisjärjestelyillä, mutta aidoissa työtehtävissä erityisjärjestelyjen toteutuminen voi olla hankalampaa. Opintojen aikana voi myös tapahtua asioita, jotka edellyttävät ohjausta ja tukea, joskus jopa pohdintaa mahdollisuuksista työskennellä jatkossa opiskeltavan alan työtehtävissä. Harjoittelupaikan löytäminen voi tukea tarvitsevilla opiskelijoilla olla haastavaa ja tähän kaivattaisiin lisää yhteistyötä työnantajien kanssa sekä luotettavia, yhteiskuntavastuullisia yhteistyökumppaneita. Lisäksi harjoittelupaikan tai työpaikan etsimistä voivat vaikeuttaa erilaiset fyysiset esteet tai kommunikoinnin pulmat.

TAMKin opinto-ohjaajien mukaan tuen tarpeita ammattikorkeakouluopinnoissa tuottavat esimerkiksi lukivaikeus, masentuneisuus, opiskelijoiden ajan käytön suunnittelutaitojen heikkous, vaikeudet tarttua toimeen sekä aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriöt. Tuen tarpeisiin tarvitaan ammattikorkeakoulujen opetus-

ja ohjaushenkilöstön lisäksi moniammatillista yhteistyötä mm. opiskeluterveydenhuollon kanssa. Tukea opintoihin ja uraohjaukseen tarvitaan eri painotuksilla läpi opintojen. Varhainen puuttuminen on tärkeää ja jo ensimmäisen opiskeluvuoden aikana olisi hyvä löytää opiskelijoiden joukosta ne, jotka tarvitsevat enemmän tukea. Tuen tarpeet tulevat uudelleen enemmän esille harjoittelun ja opintojen loppupuolella opinnäytetyön yhteydessä.

TAMKissa tehdyn kyselyn perusteella opiskelijat näkevät uraohjauksen suuntautuvan tulevaisuuteen ja työelämään: uraohjauksen kautta saadaan esimerkkejä oman alan uratarinoista, konkreettisia vinkkejä, neuvoja, opastusta ja verkostoja työnhakuun ja työelämään liittyen sekä vahvistusta työllistymisen taidoille. Uraohjaus ymmärrettiin henkilökohtaiseksi, ammatilliseksi kasvuksi, joka lähtee vahvuuksien, kiinnostusten ja osaamisen kartoittamisesta ja jossa ohjaajat toimivat tärkeänä tukena. Uraohjaus myös tukee edellä mainittujen taitojen kytkemistä opintojen ja työelämän suunnitteluun. Uraohjauksen tulee lähteä opiskelijoiden tarpeista. Kyselyn mukaan uraohjausta nähtiin tällä hetkellä toteutettavan erityisesti opiskelijoiden ja ohjaajien välisissä keskusteluissa (mm. vuosittain käytävät ohjaus- ja kehityskeskustelut, HOPS-keskustelut) sekä työelämään ja työllistymisen tukemiseen suuntautuvilla opintojaksoilla. Vastaajista kuitenkin 36 % ilmoitti, ettei ole saanut uraohjausta opintojen aikana.

Opiskelijat mainitsivat saaneensa uraohjausta erityisesti omalta valmentajalta/opettajatuutorilta, oman tutkinto-ohjelman opettajalta sekä työelämään liittyvällä opintojaksolla tai harjoittelussa. Uraohjausta saatiin myös opinto-ohjaajilta. Harjoittelupaikan löytämisessä tarvitsisi enemmän tukea tai olisi tarvinnut enemmän tukea 38 % vastaajista. Harjoittelupaikan etsimisessä eniten

tukea oltaisiin kaivattu sopivan harjoittelupaikan löytämisessä, hakuprosessin aloittamisessa ja edistämisessä, oman osaamisen tunnistamisessa ja itsetunnon vahvistamisessa. Muita mainittuja haasteita olivat mm. uuteen työyhteisöön sopeutumisen pelko, ensimmäisen yhteydenoton jännittäminen, sopivan alan löytäminen sekä muut elämään liittyvät haasteet tai sairaudet. Kysyttäessä lisää edellisistä haasteista vastauksissa tuotiin esiin ensinnäkin sopivan harjoittelupaikan löytämistä: harjoittelupaikan tulisi olla sopivan haastava mutta ei kuitenkaan liian vaativa. Hankaluutta tuottivat myös aikataulut: opiskelun ja harjoittelun yhteensovittaminen ei aina ole helppoa ja lukujärjestykset tulisi tietää riittävän aikaisin. Lisäksi opiskelijat toivat esiin päätöksenteon sekä oman osaamisen tunnistamisen vaikeutta ja itseluottamuksen puutetta. Vastaajista 46 % ei ollut mielestään saanut tukea näihin ongelmiin. Apua oltiin eniten saatu omalta valmentajalta/ opettajatuutorilta tai oman tutkinto-ohjelman opettajalta sekä opinto-ohjaajalta.

Kysyttäessä opiskelijoilta näkemystä uraohjauksen kehittämiseksi, oli yleisin vastaus henkilökohtaiset keskustelut ja uraan liittyvät pohdinnat opetus- ja ohjaushenkilöstön kanssa. Lisäksi mainittiin mm. uratarinat ja -esimerkit sekä erilaiset verkostoitumismahdollisuudet.

Uraohjaus ja opintojen tuki ammattikorkeakoulujen yhteistyöverkostoissa

TUURA-hankkeessa kartoitettiin jo olemassa olevien palveluiden kattavuutta myös korkeakouluympäristön ulkopuolella; mitä palveluita tukea tarvitseville opiskelijoille on jo olemassa työelämätoimijoiden piirissä ja mitkä lisätukimuodot olisivat tarpeellisia opiskelijoille. Monet tuen muodot ovat saavuttamattomissa

opiskelijoille: ne ovat nimenomaisesti osoitettu esimerkiksi työttömiksi työnhakijoiksi ilmoittautuneille, jolloin opiskelija ei näitä tukimuotoja voi käyttää. Kuitenkin esimerkiksi työnantajalle olisi apua jo harjoitteluaikana tarjotusta tuesta ja tiedosta opiskelijan mahdollisten tuen tarpeiden huomioimisen suhteen. TUURA-hankkeessa pyritään jatkossa löytämään uusia ratkaisuja myös korkeakoulun yhteistyöverkostojen kysymyksiin siitä, millaisia tuen malleja voisimme yhteistyössä rakentaa niin, että tuen saavutettavuus ja laatu vastaisivat opiskelijoiden ilmaisemiin tarpeisiin.

Lopuksi

Opetus- ja kulttuuriministeriön Korkeakoulutus ja tutkimus 2030 -raportissa (OKM 2017, 21) tavoitteeksi on asetettu, että yli puolet nuorista suorittaa korkeakoulututkinnon. Korkeakouluopiskelijoiden kasvava määrä tarkoittaa myös opiskelijoiden moninaisuuden lisääntymistä. Opiskelijoiden moninaisuuden lisääntyminen edellyttää erilaisia ohjauksen tapoja korkeakouluissa sekä uudenlaista toimintaa opiskelijoiden tueksi. TUURA-hankkeen lisäksi uraohjausta ja erityistä tukea tarvitsevien ohjausta kehitetään myös muissa hankkeissa sekä ohjausta tekevien toimijoiden jatkapäiväisissä työtehtävissä. Seuraava vaihe on saada yksittäisten hankkeiden ja tutkinto-ohjelmien hyväksi todetut käytänteet hyödyttämään kaikkia TAMKin opiskelijoita. Samalla on mahdollisuus kehittää myös henkilökunnan osaamista kyseisistä teemoista.

Lähteet

- Kauppila, P., Koskelo, V. & Pasanen, M. 2017. Uraohjauksen monet toimijat ammattikorkeakouluissa – avauksia osaamisen kehittämiseen. Teoksessa T. Jokinen & L. Marttila (toim.) Näkökulmia uraseurantaan ja uraohjaukseen. AMKista uralle! -hankkeen loppuraportti. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu, TAMK, 61–69.
- Ketko, M. 2018. Vielä julkaisematon selvitys TAMKin tukiseteleiden käytöstä lukuvuonna 2017–2018.
- Kunttu, K., Pesonen, T. & Saari, J. 2016. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 48. Luettu 28.11.2018. http://www.yths.fi/filebank/4300-KOTT_uusin_2016.pdf
- Kuurila, E. 2014. Uraohjaus ja urasuunnittelu ammattikorkeakoulussa. Akateeminen väitöskirja. Turku: Turun yliopisto.
- OKM 2018. Luovuutta, dynamiikkaa ja toimintamahdollisuuksia. Ehdotus ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen rahoitusmalleiksi vuodesta 2021 alkaen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:35. Luettu 13.12.2018. https://minedu.fi/documents/1410845/4177242/181024_OKM_rahoitusraportti_web.pdf/44cd4514-8627-1ba7-029f-4ab712f40763/181024_OKM_rahoitusraportti_web.pdf.pdf
- OKM 2017. Korkeakoulutus ja tutkimus 2030-luvulle. Taustamuistio visiotyölle. Luettu 19.12.2018. <https://minedu.fi/documents/1410845/4177242/visio2030-taustamuistio.pdf/b370e5ec-66d3-44cb-acb9-7ac4318c49c7/visio2030-taustamuistio.pdf.pdf>
- Penttilä, J. 2016. Opintojen eteneminen ja opiskelijakyky. Teoksessa T. Villa (toim.) Opiskelijabarometri 2014. Katsaus korkeakouluopiskelijoiden opintoihin, arkeen ja hyvinvointiin. Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö OTUS. 55/2016, 31-42. Luettu 28.11.2018. <https://drive.google.com/file/d/0B9L1fvjudy3GTENwUnNKa0s1Zmc/view>
- Penttinen, L., Kosonen, T., Annala, J. & Mäkinen, M. 2017 Ohjaus ja opintojen eteneminen. Eurostudent VI -tutkimuksen artikkelisarja. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:36. Luettu 28.11.2018. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80533/okm36.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Villa, T. (toim.) 2016. Opiskelijabarometri 2014. Katsaus korkeakouluopiskelijoiden opintoihin, arkeen ja hyvinvointiin. Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö OTUS. 55/2016, 31–42. Luettu 28.11.2018. <https://drive.google.com/file/d/0B9L1fvjudy3GTENwUnNKa0s1Zmc/view>